

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ca însoțire

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoș), Agricola (Sebeșul-săsesc), Albina, Ancora, Arieleana, Așezana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bândăna, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală (Arpașul-inf.), Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Bocșana, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut și însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Câmpiana, Cârțișoreana, Chirana, Chiseleiana, Codreana, Coș. I., Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Credita, Crișana, Cugăneana, Decebal, Detunata, Loina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Fărnică, Găgeana, Gloria, Grănițeru Hațegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Veștem), Institut de credit (Mehădia), Institut de credit (Găvăneaș), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiăna, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădate), Poporul (Lugoș), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Riureana (Cap.-Mănăstur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul-săsesc), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercăiana, Silvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Tibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sănmărtin), Vulturul (Tășnau), Zărândeana, Zlăgeana.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

Bilanțul general al băncilor noastre pe 1912.

Publicăm în cele următoare bilanțul general al băncilor noastre pe anul 1912, cuprinzând datele dela 148 de institute.

Deși dăm publicității cifrele acestea cu oarecare întârziere, totuși credem, că vor prezenta interes pentru cetitorii noștri, dat fiind, că în ele se reoglindează activitatea totalității băncilor noastre într'un an din cei mai grei în viața așezămintelor noastre financiare.

ACTIVA.		PASIVA.	
	K		K
Cassa în numărar	3.255,397	Capital societar	34.127,372
Escont	117.541,855	Fonduri de rezervă	12.876,197
Cambii cu acop. hipotecară	38.222,515	Fonduri de pensiune	3.026,628
Împrumuturi hipotecare	41.393,279	Fonduri culturale	205,774
Cont-Curent	14.735,210	Depozite spre fructificare	113.538,172
Obligațiuni cu cavenți (Credite personale)	7.228,504	Reescont	47.900,404
Realități (imobiliu)	6.828,469	Scrisuri fonciare («Albina»)	11.528,500
Efecte	15.689,711	Împrum. hipotecare cedate	5.810,783
Debitori diverși	5.421,422	Creditori	14.510,364
		Interese trans. anticipate	2.662,471
		Dividendă neridicată	47,933
		Profit curat	4.081,764
	<u>250.316,362</u>		<u>250.316,362</u>

Un comentariu asupra acestui bilanț ne rezervăm a face în numărul viitor. Vom compara cifrele lui, cu cele ale bilanțului general al băncilor noastre pe anul 1910 și vom arăta proporția, în care participă băncile române din diferitele comitate, la sumele bilanțului general de sus.

„Așa nu mai merge“.

La articolul prim din onorata D-voastre revistă apărut în Nr. 48, sub titlul de sus, dați-mi voie să reflectez următoarele:

«Dacă a trecut în anul 1912 proprietate rurală românească în valoare de un milion în mâni săsești, aceasta vânzare nu s'a făcut din voie liberă, ci silit. Căci se știe, că Sasul nu cumpără dela Român moșie, fără calcul prealabil de rentabilitate; ergo nu plătește prețuri mari, ca Românul să găsească vre-un avantaj material, vânzându-și moșia. Dimpotrivă Românul este care plătește prețuri exorbitante, când îi dă mâna să cumpere vre-o moșie dela străini, deoarece, el nu-și ia în socoteală munca, ce o depune în cultivarea pământului, și nu-și face un calcul exact de rentabilitatea capitalului investit în proprietate.

Dacă au trecut efectiv pământuri românești în mâni săsești, atunci cum am zis, această trecere s'a făcut în mod forțat de nevoia împrejurărilor. La această dureroasă apariție economică însă, dacă vrem să fim sinceri și obiectivi, tot noi suntem de vină. Căci «vanzătorii curților și pământurilor cumpărate de Sași au fost toți Români» — spune autorul articolului — și toți clienți ai băncilor noastre, adaug eu, care am avut ocazie să iau informații dela un cunoscător sas al acestor afaceri. Va să zică proprietățile, ce le-am pierdut puteam să le salvăm ca avere națională, dacă le cumpăram noi prin băncile noastre dela cei, cari ne mai putând birui sarcinile, au fost siliți să le vândă străinilor, cari tocmai în vremea crizei, au restrâns creditele în număr, și au preferit să uzeze de împrejurarea favorabilă pentru cumpărarea de pământuri însărcinate. Noi am făcut invers. Noi am folosit conjunctura favorabilă a etalonului urcat, care natural a sporit venitele băncilor, în schimb însă a trebuit să ducă fatalmente pe debitorii șubrezi la pierderea pământului părintesc. Dar bine, ni se va spune, de ce n'am fi putut și noi, să cumpărăm moșiile românești, cari nu mai puteau suportă sarcinile ipotecare? Și de ce Sașii au putut cumpără pământuri în vreme de criză? Chestia este simplă. Băncile noastre nu dispun de rezerve de capital atât de mare ca băncile săsești. Capitalul fondurilor de rezervă al băncilor noastre rulează în afacere tot așa, ca și capitalul de operație.

Rezervele fiind deci mici, acestea încă trebuiesc folosite ca să conlucre la sporirea profitului curat, care cu cât e mai mare cu atât poate augmenta și fondurile de rezervă cu o

cuotă mai urcată. Căci să nu se uite, că fondurile noastre de rezervă se sporesc anual abia cu 10—20% din venitele curate, pecând la băncile săsești întră anual 50% adică jumătate la rezervele băncilor.

Prin urmare băncile săsești pot angaja rezervele lor la cumpărări de moșii, în scopuri de parcelări, pentru că pot să acorde un termen mai lung de replătire capitalului investit în imobili. Cu un cuvânt băncile săsești sunt bănci capitaliste, băncile noastre sunt bănci negustorești, cari lucră cu capitaluri străine. Cu toate acestea, cât știm, cele mai mari din băncile noastre au făcut cât s'a putut și în epoca de criză, ca să sprijinească conservarea de moșii, prin acordarea de credite ipotecare însemnate.

Consistoriile noastre de altă parte sunt în situație mai favorabilă ca băncile noastre, deoarece acestea administrează numai fonduri, și nu operează cu împrumuturi pe termene scurte. E însă chestia, că fondurile noastre bisericesti își au menirea lor specială dela care forurile încredute cu administrarea lor, nu se pot abate. Deci problema salvării pământurilor românești nu este așa de ușor de rezolvat, cum ar dori-o fiecare Român, căruia îi zace la inimă soarta neamului său.

În orișice țară, unde s'a ivit mizeria agrară, numai prin ajutorul statului s'a putut ameliora încâtva mizeria. Dar noi, în împrejurările noastre, ce putem aștepta dela stat în direcția aceasta? Nimic! Am putea însă tocmai acum în timpul, când se vorbește atât de mult de acțiunea, ce se face dela guvern pentru ascultarea dezideratelor noastre, să formulăm pretensiunile noastre economice în mod clar și amănunțit. Am putea cere dela stat salvarea proprietății rurale, care, fie românească, fie ungurească este garanția viitorului lui. Căci să nu se uite, noi suntem un popor numărös și sărac, Sașii sunt o mână de oameni, dar cu bună stare, iar Ungurii au mijloacele statului și puterea în mână, de a se folosi de ele după plac. De aceea eu cred, că pe viitor va trebui să urmărim tot mai mult și pe teren economic o politică, care să fie o luptă pentru revindicarea drepturilor noastre de existență în această patrie. Baza de existență a statului ungar este agricultura, iar poporul nostru de 3 milioane și jumătate conlucreă întreg la susținerea acestui fundament, prin brațele lui. O astfel de putere enormă de muncă deci statul trebuie să aibă interesul a o sprijini, dacă nu vrea să riște o despopolare primejdioasă pentru țara întregă.

Și că statul a observat din vreme acest pericol, ni-o dovedesc piedicile, ce le pune emigrațiunii populațiunii din țară. Dacă statul ține, ca agricultorii să nu-și părăsească patria,

atunci are și datoria să le asigure existența. Ori dacă statul jertfește milioane pentru ciangăi și ruteni, de ce n'ar pune la dispoziție și conducătorilor economici ai poporului nostru mijloacele necesare, ca poporul românesc să poată rămâne aici la glia, pe care atât de mult o iubește.

Dar cu prețul renegării iubirei de neam, care la Români e și mai puternică, decât dragostea de moșie, aceasta trebuie să o înțeleagă odată statul, că nu se poate face. Și deci în loc de a zugrăvi mereu pe părete iredentismul politic românesc, mai bine oligarhii noștri s'ar teme de iredentismul economic, care amenință nu cu anexarea Ardealului la România, ci cu despopularea Transilvaniei în favorul Americii.

E deci de datoria noastră să facem atent guvernul țării la acest pericol, care e provocat de agitatorul cel mai periculos, ce poate exista pentru un stat. Acest agitator se chiamă — *sărăcia*. Dacă se închid granițele, trebuie să se deschidă bugetul statului, ca poporul să poată scăpa de sărăcie, Aceasta nu-i chestie de naționalitate, ci chestie de pâne. Și trebuie să ajungă și cei dela putere, nu de dragul nostru, ci în interesul patriei, la convingerea, că «așa nu mai merge».

Verax.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XXX.

Imprumuturi.

Sub poziția aceasta se cuprind conturile exhaustate, împrumuturile transitorii și de natură specială, precum și tot felul de alte împrumuturi. Din punctul nostru de vedere însă e destul dacă vorbim numai despre conturile exhaustate și despre împrumuturi.

Suma maximală a acestora am stabilit-o la K 9.600,000 și aceasta sumă a rezultat din următoarele:

Capital social plătit și fonduri	K 4.500,000
20% din depozite	„ 5.100,000
Total	K 9.600,000

Și aceste cifre sunt luate în mod arbitrar ca și cele de mai înainte. Că oare de fapt aceasta este proporția, care corespunde mai bine plasării banilor tăi, sau nu, este o chestiune asupra căreia părerile vor fi foarte diferite. Unii vor zice, că-i puțin, alții că-i prea mult.

În punctul acesta de sine înțeles procedeul băncilor din capitală diferă de acela al băncilor din provincie, căci la cele dintâi depozitele sunt supuse mai mult la fluctuații, decât la cele din urmă. Prin urmare și capitalurile băncilor mari din capitală tre-

buie plasate mai mobil. Partea cea mai mare a depunerilor băncilor din provincie se compun din filerii cruțați ai unor oameni pacinici din provincie, cari nu prea se sinchisesc de cursul cambiilor străine, nici de rezervele băncii de emisiune și nici de mișcările pieței de bani și ale hârtiilor de valoare. Nu speculează. Își aranjează afacerile de bancă, cei mai mulți, în liniște, și cele mai multe depuneri rămân ani de-a rândul neschimbate, abstrăgând dela cazul capitalizării intereselor, precum și al depunerilor noi. Ei știu că banii le stau ori și când la dispoziție și astfel se mulțămesc cu interese moderate după capitalul depus, până ce nu li-se oferă o ipotecă bună, sau până li-se îmbie momentul potrivit, pentru cumpărarea vreunui loc.

De sigur, că se vor afla și astfel de deponenți, în provincie, asupra cărora nu se potrivesc cele spuse mai sus. Sunt și în provincie depozite, mai cu seamă în orașe și comune mai mari, cari sunt întocmai așa de neliniștite, ca și cele din capitală, cu toate acestea majoritatea depozitelor din provincie sunt cu mult mai stabile decât cele din capitală.

Stabilitatea aceasta a depozitelor dă băncilor din provincie posibilitatea să-și plaseze partea mare a capitalurilor lor în conturi, ce trec peste limita creditului. Proporția atârână dela natura împrumuturilor. O parte a lor va fi atât de stabilă, ca și edificiul băncii sau mobilierul ei, din care motiv acest soi de împrumuturi este neacomodat pentru replătirea depunerilor. Numai cât aceste conturi în permanență exhaustate sunt cele mai rentabile și nici nu te vei atinge de ele până când se mișcă în cadrele stabilite.

Imprumuturile acordate pe acții dela căi ferate, pe warrant-uri, sau alte soiuri de hârtii, urmează, din punct de vedere financiar, imediat după împrumuturile cambiale. E adevărat că nu se pot reescontă și nici nu se pot preface în bani în orișice moment, dar îndată ce devin scadente se prefac de sine în bani, ca orice hârtie de classa primă. Cu ajutorul acestora îți păstrezi echilibrul financiar, căci nefiind acestea împrumuturi personale, adecă împrumuturi întemeiate pe personalitatea celui ce ia împrumutul, ci împrumuturi cu garanție materială, acordate totdeauna ca cele mai mici interese, nu vei sta un moment la îndoială, de a considera suma acestor împrumuturi cu bani gata. Astfel de împrumuturi transitorii formează așa zicând un fel de rezervă, pe care o poți folosi orișicând sau în parte sau întregă, fără hesitare sau fără a atinge sau supăra pe nimeni. Dacă trebuie să încuviințezi împrumuturi mai rentabile, sau ești necesitat ca să replătești depuneri mai mari, atunci n'ai decât să-ți faci scadente aceste împrumuturi transitorii. Dacă înceată cererea de împrumuturi și replătirea depunerilor, îți poți plasa banii iarăși în forma de mai sus.

Credite de bancă. Câțiva clienți de ai tăi aduc mărfuri din străinătate, pe cari trebuie să le plătească încă înainte de încărcare pe corabie. Vânzătorul nu expediază marfa până nu capătă contravaloarea. Transacția se face în modul următor: Cumpărătorul trimite vânzătorului o acreditivă (scrisoare de credit), cu ajutorul căreia acesta poate trasa asupra ta, până la o anumită sumă, sau apoi vânzătorul plenipotențiază o a treia firmă, ca să traseze asupra ta contravaloarea unor anumite mărfuri sau produse conform conturilor, care contravaloare însă nu poate trece peste o anumită sumă stabilită.

Rizicul împreună cu astfel de afaceri atâră delă condițiile stabilite între părțile interesate. Dacă tratele sunt în ordine, trebuie să le primești pe baza documentelor, orice s'ar fi întâmplat în interval cu clienții tăi. Prin urmare în ziua, în care ai emis acreditiva, clientul devine debitorul tău pentru toate acele sume, cari se vor trasa asupra ta.

Dacă creditul este fixat în o anumită sumă, atunci e de a se considera ca și cum ai fi permis partidei să treacă cu aceeași sumă, peste limita creditului fixat și va și trebui manipulat în consecuență. Imprejurarea, că trebuie să plătești numai peste luni de zile, sau poate că nici nu trebuie să plătești de loc, nu alterează de loc faptul, că ai luat asupra ta un angajament, pe care ești dator să-l împlinești eventual, și tocmai din acest motiv trebuie ca să fi gata cu acoperirea deja din primul moment.

Dacă creditul sună despre o sumă nehotărâtă, când așadară suma de trasat depinde de prețul mărfurilor, atunci va fi consult a pretinde, că partida să-ți dea ca acoperire un anumit procent, sau în bani sau într'alt soi de valoare corăspunătoare, pentruca astfel să fi acoperit pentru toate eventualitățile.

Sunt persoane foarte serioase, cari susțin, că astfel de afaceri cad mai mult în competența negustorilor, decât în a bancherilor din provincie. Fără îndoială că sunt împreunate aceste afaceri cu un anumit rizic, îți înmulțesc sarcinile (pasivele), pretind o doză mai bună de cunoștințe speciale de mărfuri și cu toate acestea nu se vor putea evita anumite divergențe și eventuale procese. Afară de aceea în timpul din urmă atât de mult s'a redus proviziunea la astfel de afaceri încât abia aduc vre-un venit, abstrăgând de cazul, că respectivii sunt clienți vechi de ai tăi, cu cari mai ai și altfel de legături și astfel din motivul acesta nu le poți denega un astfel de serviciu.

Să ne întorcem puțin la chestia împrumuturilor în general. Întrebarea este că oare consult este a legă în împrumuturi, afară de capitalul social și de fondurile de rezervă, încă 20% din depozite, dacă restul de 80% se compune din bani gata, rente și cambii?

Aceasta atâră de uz și de praxă. Am amintit deja despre favorurile, cari rezultă dintr'un bilanț tare. Am văzut și aceea, că câștigurile, cari rezultă din plasarea prea bună a depozitelor, adeseori seduc și se contrabalansează în definitiv prin desavantagiile și rizicul împreună cu ele.

Nu trebuie pierdut din vedere, nici aceea, că suma debitelor momentane ale clienților tăi nu corăspunde întocmai sumei, cu care ar putea să fie datori, dacă și-ar exhauria în întregime creditul. Nu-i probabil nici aceea, ca toate conturile exhauriate să ajungă în aceeași vreme această limită. Este însă probabil că se vor apropia de aceea mai curând în vremuri de crize de bani, decât atunci, când banii se găesc în abundență.

Soiul acesta de afaceri la noi obvine de tot rar, chiar și la băncile mari din capitală.

Dela „Solidaritatea“.

— În atențiunea membrilor însoțirii noastre. —

În legătură cu învitarea specială, lansată de biroul însoțirii noastre, către membrii «Solidarității» în chestia reviziei încheierilor anuale din a. c. prin revizorii noștri experți, se atrage atenția institutelor noastre de bani, cari urmează a se supune revizuirii în anul acesta, asupra următoarelor dispoziții ale statutelor și regulamentului revizorilor experți, rugându-le cu insistență și pe calea aceasta a se conforma lor:

1. Conform §. 13 din statute, lit. c) fiecare institut aparținător însoțirii noastre are să se supună *cel puțin la 2 ani odată* unei revizii temeinice prin revizorii experți ai însoțirii.

Tot acel §. dispune, că funcționarii, direcțiunea și comitetul de supraveghiere ai institutului de sub reviziune *sunt datori* a pune la dispoziția revizorilor toate registrele, actele și datele necesare și a le da toate deslușirile, ce le-ar cere.

2. *Exmiterea revizorului expert se cere dela Direcțiunea însoțirii* (§. 2 lit. i, din statute).

Fiecare institut are drept să ceară pentru revizuirea sale un expert pe care îl poate numi singur sau poate lăsa să-l numească Direcțiunea însoțirii (§. 48, alinea 7).

3. Revizorii trebuie să facă raport Direcțiunii și comitetului de supraveghiere al institutului revidat, raport care să conțină observările lor și eventualele îndreptări de făcut.

Tot asemenea au să înainteze un astfel de raport direcțiunii însoțirii. Acesteia din urmă însă numai cu învoirea și între limitele în care consimte direcțiunea și comitetul de supraveghiere al institutelor interesate (§. 48 al. 4).

4. Conform «Regulamentului pentru revizorii experți»:

§. 3. *Reviziunea se face la cererea institutului interesat, cerere, care are a se înainta în scris biroului «Solidarității» și în care trebuie indicat timpul, când are a se efectui revizuirea, precum și împrejurarea dacă respectivul institut cere însuș, sau lasă să i-se numească revizorul-expert.*

Direct revizorului-expert nu se poate adresa nici unul dintre instituturile asociate.

§. 4. Dacă în decurs de 2 ani de zile vre-unul dintre instituturile asociate n'ar cere revizuirea, atunci se va solicita la aceasta prin președintele direcțiunii «Solidarității», care cu o cale îi va dezignă și revizorul expert și timpul revizuirii.

§. 5. Pentru efectuarea cu succes a revizuirii direcțiunea, comitetul de supraveghiere și funcționarii institutelor de revizuit au a pune la dispoziția revizorului expert.

zorilor experți toate registrele, actele și datele necesare și a le da toate deslușirile, ce aceștia le-ar cere.

§. 7. Revizorii-experti se aleg de timp nedeterminat și numărul lor variază după trebuință. *Ei pot însă funcționa în aceasta calitate numai la astfel de institute, față de cari se pot prezenta ca organe independente și externe. Astfel ei nu vor putea fi revizori-experti pentru institutele, cărora aparțin ca membrii de direcțiune, de comitet de supraveghiere sau ca funcționari, tot asemenea nu pot funcționa ca revizori experți de douăori după oaltă la unul și același institut.*

5. *Diurnele și taxele de revizuire ale revizorilor-experti.* (Stabilite în adunarea generală ordinară ținută la 31 Maiu 1909 în Săliște și modificate în adunarea generală dela 16 Iunie a. c. din Caransebeș):

«Pentru lucrările de revizuire fiecare institut are a plăti pe lângă spesele de călătorie ale revizorului expert și anume: taxă de trăsură după referințele locale și pe tren bilet de clasa II-a accelerat, încă următoarele diurne: K 30.— pentru fiecare zi folosită pentru lucrările de revizuire și K 20.— pentru fiecare zi folosită în scopul călătoriei la și dela institutul de revizuit.

Diurnele se socotesc dela plecarea până la sosirea revizorului-expert la domiciliul său.

O zi de lucru începută, precum și o noapte petrecută în călătorie se numără ca o zi întreagă.

Diurnele și spesele de călătorie se plătesc imediat după efectuarea revizuirii la Cassa «Solidarității» pe lângă indicarea zilelor de lucru ale revizorilor-experti».

*

În baza autorizării primite dela adunarea generală din Caransebeș, Direcțiunea «Solidarității» a numit în ultima sa ședință, ca *revizori-experti* pentru perioada viitoare pe următorii domni:

Gh. Adam, șeful filialei «Victoria», Chișineu.
Nic. Căciulă, șef-contabilul «Economului», Cluj.
Em. Comșa, directorul «Crișanei», Brad.
Iosif Diamandi, șef-contabilul «Bihorenei», Oradea-mare.
Const. Herția, directorul «Cassei de păstrare», Săliște.
Mateiu C. Jiga, directorul «Furniceii», Făgăraș.
Iosif Lissai, șef-contabilul «Albinei», Sibiu.
Liviu Magdu, funcționar superior «Timișana», Timișoara.
Tr. Marcu, secretarul «Sentinelei», Satul-nou.
Ioan Moldovan, șef-contabilul «Victoriei», Arad.
Victor Muntean, șef-contabilul «Patriei», Blaj.
Iosif Oncioiu, șef-contabilul filialei «Albina», Brașov.
Ilie Papp, contabil «Victoria», Arad.
Const. Popp, revizor-șeful lichidaturii «Albina», Sibiu.
Dominic Rațiu, dir. filialei «Albina», Lugoj.
Aur. Șuluțiu, șef-contabilul «Nădlăcanei», Nădlac.
Ioan Vătășan, inspectorul «Albinei», Sibiu.

Pentru a putea servi mai bine interesele institutelor noastre și a putea lua din bunăvreme dispoziții pentru delegarea revizorilor, membrii însoțirii noastre sunt rugați să se declare cât mai grabnic asupra persoanei, prin care, precum și asupra timpului (aproximativ), când doresc să se efectuiască revizia.

Invățămintele crizei.

Sub titlul acesta dirigentul filialei Băncii Austro-Ungare din Oradea-mare, Fr. Hiemesch, a ținut nu de mult, cu prilejul adunării secției orădane a „Asociației regnicolare a institutelor de bani din Ungaria“ o interesantă și instructivă conferință, pe care pentru observările juste și de actualitate, ce le conține, o reproducem în cele următoare după „Magyar Pénzügy“:

Conferențiarul înainte de a vorbi despre împrejurile, cari au cauzat criza, a aruncat o scurtă reprivire asupra timpului imediat premergător crizei. Invățămintele anului 1907 — a zis d-nul Hiemesch — au fost date curând uitării. S'a ivit o abundență de bani, care părea a fi nesecabilă și s'a putut constata o prosperare rapidă pe toate liniile. Chiar și bărbați serioși și de încredere și-au pierdut capabilitatea de-a judeca rațional starea lucrurilor și s'au lăsat răpiți de pasiunea speculațiilor, iar cumpărarea-vânzarea de realități și pofta de zidire luase proporții de necrezut. Abundența de bani și concurența mare au îngreunat institutelor de bani, mult, posibilitatea de ași fructifica corăspunsător capitalurile. A dobândi și a câștiga eră însă necesitate, deoarece aproape toate institutele de bani își urcaseră capitalul de acții și acționarii așteptau dividende corăspunsătoare. Ca urmare, sub pretext de patriotism s'a dat lozinea: „sprijinirea industriei“, „promovarea industriei“, s'au înființat secții de marfă și s'au întemeiat fără nici un rost și necesitate afaceri de lemne și păduri. Institutelor mici și neînsemnate — din cele mai îndepărtate regiuni chiar — li-se oferă și se dădea credit de reescont. Le-am avertizat pentru aceasta, dar celor mai multe institute creditoare nu le mai eră posibilă retragerea.

O greșală foarte mare au comis institutele mari din capitală și provincie și escontorii privați, când au oferit caselor de economii înființate din interese pur personale (cari case au fost aproape toate superflue) credite mari, animând și încurajând în modul acesta fondările nouă. În circumscripția filialei băncii de emisiune din Oradea-mare s'au înființat în 1912 — 19, iar în 1911—12 institute de bani. Pentru curmarea acestui lucru s'a întemeiat un cartel în Oradea-mare, care însă față de provincie — durere — a fost nepuținios.

Fondările acestea nefericite, mici, infime au atras dela băncile orădane materialul țărănesc sănătos și sigur, acordând împrumuturi necrezut de mari, seducând, prin procedura aceasta neprecugetată, oamenii să facă datorii. Nu erau rare cazurile la aceste institute, conduse fără orice cunoștințe speciale, că portofoliul escontului întreacă de 8 ori capitalul societar — nici acesta deplin vărsat — și apoi 80% al acestui portofoliu erau reescomptate.

În progresul acesta mult asemănător relațiilor americane, când emulația de-a zidi își ajunsese apogeul, deodată începă a se agrava starea. Falimentul unei bănci din Budapesta a dat semnalul întâiu băncilor vieneze numai, dar mai târziu celor budapestane spre reducerea și detragerea creditului de reescont.

După aceea au urmat complicațiile politice din Balcani și pregătirile de război ale monarhiei. Fantoma războiului a pătruns până și în cele mai ascușe sate, de unde rezerviștii grăbeau spre granițele țării. A început apoi ridicarea și ascunderă depunerilor. Nu tocmai în mod catastrofal, prin run-uri, dar constant,

slăbind tot mai mult puterile institutelor. Etalonul băncii de emisiune s'a urcat la 6% și lipsa de bani deveniă tot mai apăsătoare. A urmat apoi un timp îndelungat plin de mizerii, în decursul căruia toți am luptat cu încordare. Falimentul unei firme industriale din Oradea-mare a stricat renumele și de altfel slăbit al băncilor orădene. Dar fiindcă piața Orăzii în realitate nu e așa rea, precum i-a mers vestea, i-a succes să supoarte criza până azi, fără sgūduri mai mari. Până azi — repetă d-nul Hiemesch, — fiindcă durere, criza încă nu s'a sfârșit. Deși unele semne prevestesc pe începutul anului viitor o mică îmbunătățire a situației a pieții de bani, totuși nu pot întrelăsă de-a avertiză pe toți de a nu fi prea optimiști.

Ce trebuie să facem de prezent și ce ar fi în primul rând de datoriat noastră, dacă eventual pe piața de bani s'ar arată îmbunătățire? Repet, că cele ce voi spune sunt numai o grupare fugitivă a ideilor mele; fără să vreau să epuizez tema aceasta. Criza e cel mai excelent maestru-sfătuitor. Eu din parte-mi am experiat și învățat enorm de multe, pe cari nu le voi uită nicidecum și sper că și conducătorii institutelor financiare își vor săpa adânc în memorie învățămintele celor doi ani trecuți. E o mare fericire pentru noi, că criza n'a izbucnit mai târziu. Pentru că — sincer s'o spun — ne aflam într'o dezvoltare nesănătoasă și erumperea crizei ne-a oprit tocmai în oara a 12-a și desmeteciți din rătăcirea noastră multe mai putem salvă. Dela începutul crizei, credite noi s'au acordat numai excepțional, și mai des numai unde se intenționă salvarea de existențe. După puțință s'au pretins amortizări, iar institutelor situate în regiuni depărtate li-s'a abzis creditul. Pe calea aceasta trebuie să înaintăm și mai departe și să aducem plasările în armonie cu puterile proprii; să ne ferim riguros de-a ne folosi prea mult de reescont și mai presus de toate, să ne scăpăm de afacerile prea imobile. Și ca să putem ajunge aceasta, nu pot și nu am de recomandat altă modalitate institutelor noastre — chiar și celor mai mari — decât cesiunea pretensiunilor lor întabulate la loc prim, institutelor mari, cari emit scrisuri fonciare, aceasta și în acel caz, când aceste transacții s'ar putea face numai pe lângă condițiuni grele și cu puțină dobândă.

Trebuie ca institutele să-și micșoreze portofoliile și fiindcă deocamdată nu sunt de loc prospecte să se întample replătiri mai mari — nici chiar prin conversiuni — nu rămâne alt expedient, decât cedarea pretensiunilor întabulate. Pentru anii cei mai apropiați — din cauza scumpetei de bani ce se prevede — le va fi garantată băncilor o fructificare bogată a capitalurilor și prin urmare se poate aștepta și dela ele cu tot dreptul să aducă jertfe. Așa ar trebui bunăoară ca parte a banilor incurși din cesiuni să se plaseze în afaceri solide noi, prin ce s'ar deșteptă din letargie industria și comerțul țării, condamnat la totală amortire. Intreaga noastră viață economică s'a potmolit, căci bani noi nu se pot procura. Tocmai aci am putea ajută prin cedarea împrumuturilor noastre ipotecare. Se înțelege toate și pretutindeni numai pe baza cea mai solidă. S'avem nădejde că se va amelioră și piața scrisurilor fonciare și astfel vor deveni mai ușoare și mai rentabile și cesiunile. Una la tot cazul s'ar ajunge prin cesiuni: „institutele de bani ar produce bilanțuri mai mobile“.

Albon.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

Recolta anului 1913.

Ministerul de agricultură publică acum un conspect statistic, conținând datele definitive referitoare la recolta anului curent. Din aceste cifre reiese, că — cu excepția porumbului — toate celelalte soiuri principale de cereale au dat rezultate mai bune, decât cum se arată în ultima prețuire oficială. Astfel s'a produs în anul acesta:

Grâu de toamnă 39,080,034 măji metrice și grâu de primăvară 2.110,549 m. m., laolaltă 41.190,583 măji metrice. La prețuirea oficială ultimă, din 8 Sept. c., se arată recolta aproximativă de grâu cu 40.762,316 m.m.

Secara a dat o recoltă 13.273,594 m. m. și anume: secară de toamnă 12.297,499 m. m., de primăvară 446,539 m. m. și îndoitură 529,556 m. m. După prețuirea oficială din 8 Septembrie recolta generală de secară eră evaluată la 13.273,814 m. m.

Orz de toamnă s'a produs 933,308 m. m. de primăvară 16.446,946 m. m., laolaltă 17.380,254 măji metrice, față cu 16.513,426 dela ultima, prețuire oficială. Recolta generală *de ovăs* a fost în acest an de 14.487,030 măji metrice, față cu 14.026,593 dela prețuirea din urmă.

Porumbul a dat o recoltă de 46.248,082 m. m. La prețuirea oficială din 8 Septembrie se arată producțiunea totală de porumb cu 46.930,171 m. m.

Cartofii arată o recoltă de 48.752,550 m. m. față cu prețuirea ultimă de 47.725,331 m. m.

Napi de zahar s'au produs 47.758,377 m. m. față cu 47.355,058 dela prețuirea din 8 Sept. c.

Tutunul a dat o recoltă de 664,197 măji metrice.

REVISTA FINANCIARA.

Situațiunea.

Sibiu, 11 Decembrie 1913.

Situațiunea pieței internaționale de bani este puțin schimbată dela ultimul nostru raport săptămânal încoace. Cu apropierea lui medio cererile de bani sunt iarăși ceva mai intensive pretutindinea și discontul privat continuă a arată tendință spre urcare. În Berlin de altă parte cercurile financiare au contat pe azi, Joi, la reducerea etalonului oficial cu $\frac{1}{2}\%$ la 5% , ceea-ce însă, până în momentul când scriem aceste șire, n'a urmat, deși situația favorabilă a Băncii imperiale germane ar fi indicat o astfel de reducere. Discontul privat a cotat $4\frac{3}{8}\%$ pentru scadențe scurte și $4\frac{1}{2}\%$ pentru termene lungi. În London situația este neschimbată. Discontul privat a cotat $4\frac{6}{8}\%$, banii de zi $4\frac{3}{8}\%$. În fine în Paris situația este tot nelimpezită și discontul privat a cotat $3\frac{1}{2}\%$.

Ce privește piața internă de bani, băncile mari rescontătoare au început a fi mai puțin rezervate și ofertele de bani sunt destul de considerabile, cererile însă se mișcă în cadre moderate. Discontul privat e cotat pentru cambii vieneză de prima bonitate $5\frac{3}{8}\%$, cambii budapestane de aceeași categorie $5\frac{7}{10}\%$, alt material 6% — 7% .

Jurisdicțiune.

Subscrierea cambiei. Celce scrie pe cambiu numele unei firme neexistente nici atunci nu este responsabil după legea cambială, dacă numele lui propriu ocură în semnarea firmei.

(Curia reg. sub Nr. 284/913 dela 14 Oct. 1913).

CRONICĂ.

Rugare. *Rugăm cu insistență pe toate acele bănci, însoțiri sau persoane private, cari sunt în restanță cu abonamentul, prețul inserțiunilor și ale anuarelor pe anii trecuți să binevoiască a-și achita fără amânare restanțele. Trebuie să se știe, că «Revista Economică», încă se susține, ca oricare altă foaie a noastră, numai din puterile proprii și deci contează și trebuie să conteze și ea la intrarea cât mai regulată a abonamentelor și inserțiunilor, ce-i compet.*

Decorare. Domnul *Dr. Cornel Diaconovich*, întemeietorul și primul director al revistei noastre, directorul „Băncii Carpaților” și al „Muntelui de pietate” din București, a fost decorat din partea Monarhului nostru cu «*Crucea de comandor al ordinului Francisc Iosif I.*»

Distincția dlui Parteniu Cosma. Majestatea Sa Împăratul și Regele nostru, prin înalta Sa hotărîre, de data 2 Octomvrie a. c., a acordat dlui *Parteniu Cosma*, directorul executiv al „Albinei” și prezidentul „Solidarității” dreptul de primă și a purtă medalia «*Meritul comercial și industrial cl. I.*», ce i-s'a conferit din partea, Regelui Carol I. al României prin Decretul Nr. 36,283 1913 de data 13 Februarie 1913.

Retragerea secretarului general al Băncii Austro-Ungare Dr. Iosif Pranger. După o activitate rodnică de 35 de ani, în serviciul Băncii Austro-Ungare, secretarul general Dr. Iosif Pranger, trece cu finele anului curent la pensiune. Pranger rămâne și mai de parte în strânsă legătură cu banca de emisiune, fiind

dezinat să fie ales din partea adunării generale din Februarie a. v. în Consiliul general al Băncii.

În calitate de secretar general Pranger funcționează dela anul 1900. Urmas al lui va fi locțiitorul său de pân'acum Fr. Schmidt.

Muzeul comercial și industrial din București. Duminecă 30 Noemvrie a. c. n. s'a inaugurat cu o deosebită solemnitate „Muzeul comercial și industrial” de pe lângă Ministerul industriei și comerțului din București.

Acest muzeu, organizat cu multă pricepere și deosebit gust, este împărțit în mai multe secțiuni, formând o expozițiune permanentă, unde sunt reprezentate toate ramurile de activitate economică românească.

Muzeul se poate vizita în fiecare zi de lucru, între orele 10—12 a. m.

Alianța ardeleană („Erdélyi Szövetség”) se numește o nouă asociație, ce a luat ființă în zilele trecute în Cluj. Scopul ei, se zice, este a lua Ardealul în apărare în contra Românilor resp. a-l scăpa de primejdia valachă! Urzitorii cer nici mai mult, nici mai puțin decât fortificarea granițelor ardelenene spre România; colonizarea Ardealului cu Ciangăi din Moldova și intrarea în acțiune a „Băncii altruiste” în favorul Săcuilor!

Rectificare. Din o eroare de culegere numărul ultim al revistei noastre a apărut cu data de 7 Octomvrie în loc de 7 Decemvrie, ceea ce rectificăm prin aceasta.

BIBLIOGRAFIE.

Contractul Muncii în comerțul din România, de *Traian V. Țăranu*, licențiat în științele com., București 1913. Tipografia Daniil Oprescu și Mauriciu Kalber. Prețul 50 bani.

Sub titlul acesta a apărut, ca Nr. 1 din „Biblioteca Comercială” editată de „Societatea generală a funcționarilor comerciali din România” o broșurică de 35 pagini, conținând raportul, prezentat de autor asupra acestei chestiuni către al VIII-lea congres al funcționarilor comerciali din România, ținut la Craiova în 26 și 27 Octomvrie 1913. Broșurica are următoarele capitole: Ce-i munca? Ce-i contractul? Ce-i contractul muncii? Contractul verbal. Interesele capitalului și ale muncii. Dependenta reciprocă. Deosebiri. Munca ca marfă. Libertatea contractelor. Putința concedierii brusce. Cauze explicite și implicite. Intervenția statului se impune. Societățile de funcționari din comerț în Germania. Politica ca mijloc.

Calendarul Asociațiunii pe 1914 a eșit de sub tipar și se va expeda membrilor ajutători ai „Asociațiunii”.

Calendarul Asociațiunii costă numai 30 de fileri și se trimite tuturor celor care îl vor cere. Librarilor și altor vânzători se dă rabat

E cel mai bogat și mai bine întocmit pentru trebuințele de tot felul ale poporului.

Pe lângă însemnarea zilelor cu sărbătorile de preste an, arată umblarea vremii și semnele de timp după calendarul de 140 de ani, cu răsăritul și apusul soarelui și fazele lunii. Intunecimile de soare și de lună. Povești economice pentru fiecare lună. Afaceri cu poșta și telegraful. Taxe de timbre și târgurile.

Calendarul Asociațiunii e cel mai bogat în povestiri frumoase, în sfaturi înțelepte, pilduri folositoare poezii, proverbe și glume de tot felul.

Calendarul cuprinde peste 60 de scrieri, toate întocmite și scrise pe înțelesul sătenilor.

Afară de acestea calendarul mai e îmbogățit și înfrumșetățat și cu 30 de chipuri: Vlaicu și mașina lui de sburat. Cele mai frumoase vederi dela înmormântarea lui. Vederi dela adunarea „Asociațiunii“ ținută la Orăștie. Regii țărilor din Balcani ș. a.

Cine vrea să aibă calendarul acesta să scrie la „Biroul Asociațiunii“ Nagyszeben (Sibiu) strada Șaguna Nr. 6.

S U M A R.

Bilanțul general al băncilor noastre pe 1912. — „Așa nu mai merge“. — Bancherul din provincie. — Dela „Solidaritatea“. In atențiunea membrilor însoțirii noastre. — Invățămintele crizei. — Agricultură: Situațiunea agricolă, Recolta anului 1913. — Revista financiară: Situațiunea. — Jurisdicțiune: Subscrierea cambiei. — Cronică: Rugare, Decorare, Distincție d-lui Parteniu Cosma, Retragerea secretarului general al Băncii Austro-Ungare Dr. Iosif Prauger, Muzeul comercial și industrial din București, Alianța ardeleană, Rectificare. — Bibliografie.

Post de practicant

caută

la vr'o bancă sau la vr'o prăvălie, aici în țară sau în România un absolvent al școlii comerciale superioare cu peste un an pracsă de bancă. Adresa la administrațiunea acestei reviste.

Depozit românesc

de pian și armoniuri în Sibiu.

Piane și pianine, din cele mai bune fabrici se pot procura cu prețuri foarte moderate la

Timotei Popovici,

profesor de muzică.

Sibiu, Strada Căminului Nr. 7 etajul I.

Bursa de efecte din Viena și Budapesta.

Cursul din 10 Decembrie 1913.

V A L O R I		Viena vinde	Budapesta vinde
A. Datoria de stat ungară.			
4	Renta ung. aur, ... scut. de dare	100'80	100 40
4	" " Cor. . . . . " " "	83'55	83'85
3 1/2	" " " " " " " " " "	72'75	73—
—	Impr. cu premii à 100 fl. . . . . " " "	477—	474—
4	" p. reg. Tisei și Seghedin, sc. de dare	295—	302—
3	Impr. p. regul. Porților de fier . . . . . " " "	69'25	69'50
4 1/2	Oblig. de regalii croato-slavone " " "	94'50	97'25
4	" rurale ungare . . . . . " " "	84'40	83'60
4	" " croato-slav. . . . . " " "	—	83'60
B. Datoria de stat austriacă.			
4	Renta unit. conv. în cor. Mai-Nov., sc. de dare	83'95	84'25
4	" " " " Ian.-Iulie " " "	83'95	84'25
4 1/2	" " " " în hârtie, Febr.-Aug. " " "	87'80	87'50
4 1/2	" " " " argint April-Oct. " " "	88—	87'50
4	Losuri din 1860 à fl. 500—	1660	1670—
4	" " 1860 à fl. 100—	465—	464—
—	" " 1864 à fl. 100—	701	702—
4	Renta austr. aur., ... scut. de dare	105'45	101'50
4	" " Cor. . . . . " " " "	84'65	84'25
3 1/2	" " de invest. " " " " " "	73'40	—
C. Alte datorii publice.			
4	Impr. orașului Budapesta din 1903, sc. de dare	82'25	82—
5	" " " " Viena . . . . . " " "	120'50	—
4	" bulgar p. căi ferate din 1892 à frs 125	119—	—
4	Imprumut Temeș-Bega din 1897	83'50	81'50
D. Scrisuri fonciare, obligaț. com., etc.			
4	Instit. de Cred. fonc. austr.	82'65	—
4	Banca austro-ungară 50 ani în florini	89'25	88'50
4	" " " " 50 ani în coroanc	88'90	88'70
4 1/2	Banca comer. ung. Pesta în fl.	93—	93—
4	" " " " in cor.	84—	84'25
4 1/2	Obl. com. banca ung. Pesta cu 10% premie	94'50	94'75
4	" " " " repl. 60 ani	83'50	83'50
4	Scris. fonc. I Cassă de păstr. patr., Pesta	83'50	84—
4	Obl. com. " " " " in cor.	82'75	83—
—	Obl. cu premii I. Cassă de păstr. patr. à K 100	—	113'25
4	Scris. fonc. Inst. de credit fonciar ungar in cor.	83'80	84—
4 1/2	Banca ipototecară ungară in cor.	93—	92'25
4	" " " " " " " " " " " " " "	84—	83'50
—	Obl. cu premii Banca ung. hip. à K 100	—	134—
5	"Albina", Sibiu	—	100—
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	—	96—
4 1/2	Cassa de păstrare generală Sibiu, ...	91—	91—
4 1/2	" " " " " " " " " " " " " "	81'50	81'50
4 1/2	" " " " Brașov	90'75	90'50
4 1/2	Inst. de credit fonciar Sibiu, ...	91'25	91'25
4	" " " " " " " " " " " " " "	81'50	81'50
E. Lozuri.			
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1880 à fl. 100	296—	—
3	Impr. cu premii Inst. de cred. fonc. aust. din 1889 à fl. 100	254'75	—
4	Impr. cu premii Banca ung. hipot.	243'50	243—
2	" " " " sârbesc à fres 100—	120'50	117—
5	Los. p. regularea Dunării, din 1870 à fl. 100.	285'75	—
—	Basilica—Budapesta à fl. 5—	30'90	31—
—	Inst. de credit p. com. și indust. à fl. 100—	488—	486—
—	Buda, comuna à fl. 40—	—	—
—	Pálffy, à fl. 40—	—	—
—	Crucea roșie austriacă, à fl. 10—	57'25	57—
—	" " " " ungară, à fl. 5—	86—	86—
—	Losurile comunei Viena din 1874 à fl. 100—	484'75	486—
—	Sanatorium Regina Elisabeta K 5—	—	12'40
—	Lozuri „Jó sziv“, à fl. 4—	—	17—
F. Valute.			
—	Galbini imper. pr. bucată	11'43	11'49
—	20 franci aur	19'07	19'08
—	20 marce aur	23'60	23'59
—	Sovereigns pr bucată	24'13	24'13
—	Ruble hârtie per bucată	2+3	2'55
—	100 Marce hârtie	117'87	117'87
—	100 franci hârtie	95'40	95'45
—	100 lire hârtie	94'95	94'82
—	100 lei hârtie	—	—

Constantin Popp